

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

TEATRUL NAȚIONAL ȘI TEATRUL DAVILA

SAU

STATUL ȘI D-I POPESCU

În deosebire de trecutul apropiat, toamna de acum ne-a venit cu mai multe daruri culturale. Astfel avurăm deunăzi constituirea «Societății scriitorilor români», care va trăi și va da roade, dacă va fi condusă cu înțelepciune și cu demnitate; de vre-o trei săptămâni s-a deschis și noul Teatru al d-lui Davila, sub titlul foarte discret de «Teatru Leon Popescu». În curând vom avea și un «Teatru Modern», de opere și feerii, precum se aude. Iar bătrânul Teatru Național, fără teamă de noile așezăminte, cari îi vor face totuși o concurență, se arată mai hotărât ca oricând să renască în atmosfera sa tradițională de instituție oficială pentru educația artistică, națională și morală.

Dela început ne-am exprimat, în această revistă, bucuria că va spori numărul Teatrelor noastre, că vom avea două teatre mari, de drame și comedii, cu trupe ale primei noastre scene. Vedeam în acest spor o manifestare de progres artistic și o făgăduială de progrese și mai mari pentru viitor. Nădăjduiam că o legitimă și loială concurență se va naște între Teatru Național și Teatru d-lui Davila, influențându-se reciproc, numai în bine, atât cu privire la repertoriul însuși, cât și cu privire la jocul artiștilor și la montarea pieselor.

Acuma s'au deschis amândouă Teatrele rivale și putem vorbi de-a dreptul de începutul activității lor. D. Davila și-a inaugurat Teatru cu dovezile unei energii extraordinare și unui sincer devotament pentru artă — pentru arta modernă, deocamdată. Fost director al Teatrului Național, fost și poate viitor autor dramatic (ceia ce îi dorim din inimă), om cu multe și frumoase aptitudini pentru viața de teatru, director de scenă foarte priceput, regisor neobosit, d. Davila nu s'a mulțumit nici cu atâta, ci însuși a intrat în rândul actorilor, hotărât să joace în toate piesele teatrului său, — și are talent remarcabil d. Davila, deși e diletant, fără de nici o școală și fără de vre-o experiență pe scene pu-

blice. S'au jucat pân'acuma, în Teatrul zis al d-lui Leon Popescu, un act inaugural al d-lui I. L. Caragiale: «Incepem», o mică satiră personală, cam răutăcioasă (la adresa actualului director al Teatrului Național), creațiune «ușurică», precum a declarat-o însuși d. Davila, care s-a și grăbit să o joace o singură dată, așteptând, împreună cu noi, alte opere ale d-lui Caragiale, vrednice de incomparabilul său talent dramatic; s-a mai jucat până acuma drama lui Sudermann «Ein Stein unter Steinen», tradusă cu totul neliterar și stângaciu, iar acuma ține afișul o comedie modernă franceză, extrem de «ușurică»: «Măgarul lui Buridan» (de Flers și G. A. Caillavet).

Teatrul Național a deschis stagiunea, în chip fericit, cu «Apus de Soare», piesa națională grandioasă a d-lui Delavrancea; s-a mai jucat, într'o reprezentație populară, «Ovidiu», drama romană și romantică a lui Alecsandri, iar acuma ține afișul drama modernă franceză «Blanchette» (Brândușa) a lui Brieux, dela Academia franceză. Piesa lui Brieux a tradus-o, foarte îngrijit, un scriitor al nostru, d. Em. Gârleanu.

Cu toate-că nu s-au reprezentat, în nici unul din cele două Teatre rivale, mai mult de vre-o două premiere, o deosebire hotăritoare pare a se arăta de pe acuma, destul de limpede, între ele, judecând după elementul artistic și mai ales moral, de care se lasă conduși cei doi directori. În sensul acestei deosebiri, am avea de o parte Teatrul Național, ca instituție de cultură, ca un fel de școală artistică înaltă, a Statului însuși, iar de altă parte Teatrul d-lui Leon Popescu ori d-lui Davila, ca teatru *liber*, liber de orice legături obligatoare pentru educațiunea națională ori morală a publicului. Într'adevăr, pe când Teatrul Național a primit din repertoriul francez o dramă socială, de profundă valoare morală, ca «Brândușa» lui Brieux, Teatrul Popescu «amuzează» publicul cu o comedie franceză foarte spirituală, dar prea cinică și pe alocurea chiar trivială, spre a nu avea nici o influență morală asupra spectatorilor. Vorba este de bietul «Măgar al lui Buridan», un fel de cal de bătac al duhurilor amorului liber, printre ele și o demimondenă, care apare pe scenă într'un budoar elegant, având pe ea numai o cămășuță foarte transparentă... aproape «cămașa fericitului» din poezia uitată a lui C. A. Rosetti. Astfel de piese, primite și privite cu lăcomie de tineri și de bătrâni, de *unii* tineri și de *unii* bătrâni numai, se jucău odinioară, din nenorocire, și la Teatrul Național. Dar era păcat și era rușine. Era păcat de subvenția Statului și era rușine pentru un Teatru Național... Acuma s-au schimbat lucrurile. În Teatrul său liber, d. Davila, care nu mai este director al Teatrului Național, e liber să joace ori-ce îi place d-sale, actorilor săi și publicului. E liber să «amuzeze» cu piese cât de picante, dacă socoate că prima datorie a teatrului

d-sale e distracția, — cea mai ușoară și cea mai escitantă distracție, a ochilor, a nervilor, a inimilor cu palpații și a minților necoapte ori răscoapte...

Dar Teatrul Național nu va mai juca, nu-i va fi îngăduit să mai joace piese de acestea. Și nici nu va mai fi nevoie. Cine le dorește, se va duce la Teatrul *liber*, ceia ce nu-l va împiedeca să se mai abată din vreme în vreme pe la Teatrul Național, dacă poartă și de grija sufletului său — a sufletului său superior și a sufletului său românesc. Prin reprezentarea piesei lui Brieux, pe care unii blazați o disprețuesc ca pe o melodramă, d. P. Eliade făgăduiește să țină seama de menirea înaltă a Teatrului încredințat conducerii d-sale de profesor, de educator, și de om de litere, de cunoscător al operelor dramatice serioase. Puțin importă, dacă va veni lume puțină la Teatru. Statul nu e chemat să se îngrijească de distracțiile ușoare ale publicului; așezămintele lui de artă trebuie să rămână neatinse de poftele prea omenesti ale cetățenilor săi doritori să-și petreacă.

Teatrul Național și teatrul d-lui Davila sunt, prin urmare, capetele unei antiteze de ordin național și moral, ba până la un punct chiar de ordin artistic. De o parte, avem statul, care își pune director la Teatru pe cine socotește vrednic a-i fi un funcționar cultural înalt, în stare să asigure capitalul moral al instituției. De altă parte, avem pe d. Popescu, un capitalist oare-care, și d. Popescu e de asemenea liber să pună director la Teatrul său pe cine îi poate asigura mai mult capitalul financiar și dobânzile lui. D-l Popescu, necunoscutul domn Leon Popescu, a făcut, din acest punct de vedere, o alegere foarte norocoasă: d-l Davila știe să alunge deficitele din casa Teatrului prin fel și fel de ispite, care ademenesc publicul la teatrul d-sale. Iar publicul acesta poate fi alcătuit din oricine, ceia ce nu se poate la Teatrul Național. Aici vin familiile, funcționarii de tot soiul, cetățenii statului și iubitorii de artă clasică. Dincolo se pot duce aceiași oameni, dar și alții.

Intr'adevăr, proprietarii celor două teatre sunt ca un simbol al chemării lor. Statul are un ideal moral, chiar și în artă. D. Popescu nu e dator să aibe nici unul. Statul e pentru cetățenii săi autoritatea națională și morală supremă, sintetică, autoritatea pentru veacuri întregi. D. Popescu și domni Popescu și doamnele Popescu sunt anonimi, iar anonimii n-au nevoie de nici o autoritate morală, ei au însă multe nevoi materiale și multă nevoie de distracții ușoare, chiar și în artă.

De aceea, pe cât e de necesar patronatul Statului asupra unui Teatru oficial, *național*, pe atât e de firesc patronatul și sprijinul d-lui Popescu ori Popeștilor și Popeștelor pentru un Teatru *liber*, care își are și el rațiunea de a fi, nu însă rațiunea de-a înlocui Teatrul Național.

Dar, abia de aci nainte, vom vedea întru cât statul va rămânea stăpân pe Teatrul său Național și întrucât mulțimea Popeștilor, acest fericit nume românesc, care poate fi anonimul ori-căruiia dintre noi, se va bucura de liberul Teatru al d-lui Davila.

I. SCURTU.

PAHARUL LACRĂMILOR

*Intr'o seară viu la crăsmă pe cărarea'n jos de sat-
Stă o fată lângă geamuri și cântă ceva duios,
Undeva, și-i mult de-atuncia. Ochiu ei luciau frumos
In lumina înserării. Nu știu cum, dar îmi părea:
Intr'o glastră albă floare adumbrată de perdea.*

*Ah, în grabă cer de-afară un pahar de vin, și ea,
Ascultând în taină, numa pe supt ochi șiret privia.
Il vărs repede'n țărână și-l arăt în mână gol,
Lăutarul ia vioara și întreabă 'n cânt domol:
— «Cine 'ntunecă și ochii 'și gândirea de odat?...»
Fata pierde 'n nor de umbră cu chip plâns și întristat.*

*Se sfârșește și cântarea!.. Luna trece spre Apus,
Eu 'mi privesc stropit paharul d'albe lacrimi până sus.*

C. ZNAGOVEANU.

PE MORMÂNT *)

(de Matilda Serao)

E vorba de un pictor care făcea tablouri cu totul deosebite de ale celorlalți. Meritul lui cel mare era energia concepțiunei destul de viu arătată prin puterea coloritului. Nu plăceau la toți picturile sale, și mai ales aceloră căroră le plăceau opere lustruite, poleite și descrise până la cea mai din urmă linie — aceloră care aveau un cult pentru figurile elegante și palide ale aquarelului, aceloră cari rămăneau uimiți înaintea tonurilor delicate ale unei oli-

*) Din volumul care va apare în curând.

ografii. Aceia care aveau aceste gusturi drăguțe, delicate și meschine, găseau tablourile sale prea aspre, prea puternice, prea pline de amănunte: Se răspândea din ele un aer prea mult încărcat de oxigen pentru plămâniilor lor cei slabi. Peisagiile lui erau în totdeauna sucite și violente, din trăsături întrerupte: *Răsăturile* sale erau tragice, puneau în sângele soarelui fără raze aproape un caracter de pasiune. *Interiorurile* sale erau posomorâte, cu un fond unit, fără o îngrijire a formei, fără momeala artistului puțin conștiincios, care pune mai mult în lumină un jilț sculptat, un cămin, decât figurile tabloului său.

Mai era învinuit și de neglijența desenului, un fel ciudat de a suci peronagiile sale, o căutare a subiectelor grave și care te pune pe gânduri: Tablourile sale aveau un caracter...

Pictorul era tânăr și puternic, cu toți cei opt sau zece ani de muncă fără de încetare, pentru a intra în societatea în care se pare că nu toți se bucură de dreptul de a trăi.

El nu făcuse altceva decât să lucreze, să lucreze fără încetare, iar succesul i-a venit încet, — însă i-a venit. Avea treizeci și șase de ani, era înalt, puternic, cu un cap mândru de leu, cu un spate strașnic, care înfrunța orice oboseală.

Când îl cuprindea dragul de pictură, atunci rămânea câte douăsprezece ore în picioare în fața șevaletului, fără să fie o clipă obosit, fără să îngălbenească. Pentru ca să găsească un peisagiu, umbla ore întregi, cățărându-se pe stânci, scoborându-se în văi, sărind gardurile, numai cu gândul de a vedea ceia ce trebuia să picteze.

Era hotărât, tare, avea o voință de fier.

La treizeci de ani se însură cu o copilă mică, albă, sveltă și blondă — aproape o fetiță, așa era de drăgălașe, dulce și duioasă. În adevăr el nu ar fi încercat să ceară acea poezie blondă și delicată, el un om necioplit, și mare.

Însă dânsa se apropie atât de mult de el cu drăgălășeniile sale și cu trilirile de păsărică ale glasului ei — că el cuteză s-o ceară — și i-o dădură. Era un pictor recunoscut, critica se ocupa foarte

serios de el, tablourile sale se vindeau iute, nu cu preț mare, însă cu atâta în cât să fie destul de avut.

În casă era fericit pentru că Bianca, soția lui, făcea să fie înăuntru totdeauna elegant, numai parfum de flori, cald în timpul ernoii, răcoare vara și el nu se îngrijea de îndeletnicirile casnice, aceste nimicuri omorâtoare, care obosesc mintea unui artist. Însă iubirea, puternica și singura iubire a vieții sale era acea copilă sveltă, cu căpșorul luminos, cu ochii mari senini și nevinovați. El o iubea ca pe o amantă, ca un bărbat, ca un frate, cu o iubire născută dintr'o desăvârșită admirațiune.

Nu se știe dacă ea iubea sau nu pe pictor.

Îl luase de bărbat. Toate laudele aduse marelui artist o exaltase până la iubire, însă după căsătorie se obișnuise cu el și-i era indiferent. Fără îndoială ca multe din femei, care nu înțeleg arta. I se părea că e un lucru de lux și nefolositor. Când își vedea soțul gânditor, neliniștit, ea ridica umerii în sus cu un fel de dispreț.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bianca înțelegea că tablourile aduc bani, însă i se păreau puțin cam nebuni acei cari le cumpără.

Când bărbatul îi povestea subiectul vre-unui tablou, ea îl asculta căscând. La urmă, în mijlocul entuziasmului artistului creator, ea îl întreba:

— Crezi c'o să placă? o să se vândă?

El se înspăimânta. Femeea lui nu-l înțelegea, însă el o adora.

Când înțelese c'o plictisea povestindu-i ideile sale, nu-i mai vorbea nimic. Ținea pentru sine gândurile sale. Ea singură acasă, începu să se plictisească. Voia să iasă; el nu putea s'o însoțească. Gelos până la nebunie, o lăsă să iasă singură.

Tremura în fața tabloului pe care îl picta, gândindu-se la aceia cari pe stradă se uită la femeia lui, cari-i spun vre-un compliment, și cari poate o și urmăresc. Pe pânză împroșcătura culoarei devenea puternică și pasionată; însă când se înapoia nu o întreba nimic, nu-i făcea nici o dojană. Incuviință să aibă și-o zi de primire ca doamnele mari; adică mai bine și-o luă ea fără să i-o ceară lui. Ea se mânia când îl vedea cu cravata strâmbă, sau

cu mâinile pline de culoare, și șoptea mișcând drăgălașul ei cap blond:

— Artiștii aștia...!

Apoi o duse și la bal. Aci el era ca și un rătăcit, cu spetele lui pătrate, care rupeau fracul, cu aerul său serios pe care nu prea se vedeau surâsuri. Și dânsa stătea până în zorii zilei, dansând numai cum doamnele grațioase și delicate pot să danseze. El o vedea trecând din brațele unui prost elegant, în acele ale altuia, veselă, aruncând spiritul și grațiile sale într'o lume necunoscută; însă nu-i spunea nimic, prea fericit atunci când putea să o înfășure în mantia ei albă.

În trăsură ea căsca, moțâind. Și dacă bărbatul îi da o sărutare înceată și tainică, ea rămânea nemișcată, făcându-se că nu l-a înțeles, pentru ca să nu i-o dea înapoi.

La început se ducea adesea în atelierul lui și era fericit de aceste vizite, care umpleau de iubire acea odăiță puțin cam întunecoasă: însă scara era înaltă, dânsa se obosea, și nu se mai duse. Erau așa de liniștite lungile ore de lucru. Acum, Bianca nu mai venea ca să i se pară că sunt mai scurte. El, omul foarte puternic, marele artist, apleca capul și rămânea pe gânduri.

Intr'o zi sau într'alta, nu se știe bine când soția pictorului avu amant. Era aproape singură fără nici un lucru, neglijată din pricina celor patru palme de pânză pictată, — spunea dânsa. Și apoi artiștii mari nu sunt născuți să fie soți buni—gândea Bianca. Și-l înșela foarte liniștită. Amantul venea în casă, ca și atâția alții, ședea la masa familiei, se interesa de lucrurile din casă. Bărbatul nici nu bănuia. Strângea prietenește mâna aceluia care-i fura nevasta. Toată lumea știa, numai el nu. El, cu desăvârșire singur, părăsit cu totul, picta tablouri minunate. Ba încă pe unul, foarte frumos, îl cumpără amantul cu douăsprezece mii de franci. Această rușine se află; numai bărbatul nu o știu. Când bărbatul îi vorbea despre bunătatea tabloului său, femeia lui surâdea, și parcă ar fi vrut să zică:

— Dacă Carlo, nu m'ar fi iubit, n'ar fi cumpărat nici odată pânza lui pictată.

Apoi bărbatul începu să bage de seamă câte ceva.

Eșea la ore hotărâte! Odată a fost văzută intrând într'o casă unde Carlo, amantul, avea o mătușe.

Bărbatul cu toată încrederea lui, fu zguduit. Vorbi soției sale; ea îi răspunde aspru. Ii spuse că nu dă voe să i se facă observații. El tăcu. Altădată, cum bănuelile creșteau, ea îi răspunde plângând. Pictorul tăcu. In sfârșit când bănuiala tremura de aflarea adevărului, ea nu-i răspunde decât acestea: „Dacă urmezi să mă mai insulti, te las pentru totdeauna, n'ai să mă mai vezi niciodată. El tăcu, și niciodată, dar niciodată, nu s'a mai vorbit între ei despre acest lucru — avea teamă ca Bianca să nu plece.

In acel timp el făcu cel mai mare tablou — Paulo și Francesca.

Scena e neagră — o odae întunecoasă, fără împodobiri, fără galanteria meselor sculptate sau a ferestrelor împodobite.

Un pătușor în mijlocul odăiei. Pe pătușor întinsă, moartă, cu fața albă, răzătoare, care făcea o pată pe catifeaua neagră, de pe pat, zăcea Francesca.

CU Cluj / Central University Library.Cluj

Paulo, trântit la pământ, alb, mort, cu spatele rezemat de pătușor, cu capul aproape de acela al Francescăi.

Francesca are pe rochie sânge, sânge are și Paulo, drept la inimă, o pată de sânge e și pe pământ. Cele două capete, apropiate, parcă se tot sărută. Și Lauciotto nu e de față, dar parcă e pretutindeni. Lipsa lui e de un efect artistic fără măsură de mare. Totul e întunecos, rece și tragic; chiar și sărutarea, mai ales sărutarea lor....

Nici o mimică, nimic. Tabloul era stăpânit de o fatalitate greacă, eschiliană.

Aceasta era cea mai bună operă a lui. Publicul era încântat; soția lui însă surâse, îl privi cu băgare de seamă, îi plăcu îmbrăcămintea pe care o avea Francesca și nimic altceva.

Pictorul își arată dorința de a nu vinde tabloul. Inșă dorința soției era ca să se vândă — și se vându.

In acelaș an pictorul muri.

...Intr'una din zile am trecut pe lângă mormântul lui. Un monument alb, nou, împodobit cu coroane. Pe piatră, între ver-

setele dureroase, două ființe se tânguesc încă de neașteptata moarte.

E soția pictorului și cu amantul ei. — iar trădarea se face și acolo, de-asupra marmorei, în lumina soarelui, supt albastrul cerului, printre flori; trădarea pompoasă și obraznică îndeplinită peste rămășițele artistului.

(trad. d'n italienește de D. IONESCU MOREL.

S O N E T

(PÈLIX ARVERS)

*O taină am pe suflet ș'o taină'n viața mea:
O veșnică iubire pornită'ntr'un minut:
Dureri fără speranță, de-aceea am tăcut
Și n'a știut nimica cea care le făcea.*

*Aș fi trecut pe-alături, vai, nezărit de ea,
Mereu fiind aproape, ci totuși nevăzut,
Pân'la apusul vieții prin lume aș fi trecut
Neîndrăznind a-i cere, sau a primi ceva.*

*Iar ea, de și frumoasă de zei a fost creată,
Iși va căta de cale ne-ascultând vre-odată
Murmurul de iubire ce'n urma ei s'alege.*

*Chemărilor severe adânc închinătoare,
Citind aceste versuri va sta întrebătoare:
«Cine-i acea femeie?» și nu va înțelege.*

CONST. MANOLACHE

C A S T E L U L

*Răsturnat în apa clară, lin castelul se-oglindește,
— Un castel de-atâtea veacuri, părăsit pe țărnul mării, —
Turnurile-i crenelate și de vremuri înegrite
In adânc se profilează. sub lumina inserării.*

*E atâta pace'n juru-i, nici o șoaptă nu s-auăe,
Decît freamătul de ape sau de pasări rătăcite ;
Peste stînca uriașă, s'a lăsat întreg pustiul
Unor insule ascunse, și de mult nelocuite.*

*Câți Seniori și Castelane au trăit odinioară
In castelul trist, sălbatec : sălile-i cu colonade,
Câte taine povestit-au zidurilor vechi și'nalte,
Și de câte ori în noapte, se-auzeau dulci serenade ?...*

*Pe pereții goi de astă-zi, în castelul de-altă dată
Stau armuri întregi de aur și tablouri feudale,
Imbrăcați în zale regii, și în titluri de nobleță
Te priveau atât de mândri,... visători de ideale...*

*Din splendoarea lui trecută, n'a rămas decât rutnă,
— Un castel de-atâtea veacuri, părăsit pe țarmul mării, —
Ce ciudat se'nalțacuma, poleit, în nopți cu lună
De lumina-i argintată, din albastrul depărtării!...*

BCU Cluj / Central University Library Cluj CONST. STAUR.

PE ADDA

— DE G. CARDUCCI —

Curgi, sub trandăfiriile raze ale serii, curgi, Adda cu unde albastre. Lydia plutește pe undele tale liniștite, în apusul de soare, în tovarășia dulcelui Amor.

Ei plutesc și vestitul pod se îndreptează ; înălțimea arcurilor îndrăznețe scade și în curând se pierde în largul de apă care curge murmurând.

Intăriturile ruinate dela Lodi se 'nalță ca o massă întunecată repezindu-se pe colina ușoară și pe coasta cea verde. Te salut, o, istorie a oamenilor!

Atunci când furia războinică a Romanului și a Barbarului mugi în ucigașe ciocniri, și când mâna răzbunătoare a Milanului dete Italieie foc,

Tu cobori mereu liniștită cu murmurul tău solemn, o, Adda, din Larius către Eridan printre pășuni pașnice;

Și când, luând în tânăra și slaba sa mână destinul celor două veacuri, palidul Corsican trecea, prin mijlocul bombelor, pe puntea pentru care se certau;

Tu aduceai, scaldându-le în undele tale, valuri de sânge celtic și teuton, o, Adda; peste apele tale înfiorate se împrăștia fumul inecăcios de praf de pușcă;

Cele din urmă trăznete de tunuri franceze se stingeau în piepturile desfăcute; boul cel blând, spăimântat, fugea de scaldătoarele limpezi.

Unde-i acum vulturul lui Pompei? Unde-s vulturii asprului senior al Suabiei și ai Corsicanului cu chipul palid? Dar tu vecinic curgi, o limpede Adda cu unde albastre.

Ah! curgi sub focurile rumene ale serii, curgi Adda, cu valuri azurii. Lydia, peste apele tale liniștite, plutește în apusul soarelui, în tovărășia dulcelui Amor.

Sub surâsul olimpic al văzduhului pământul tresare, fiecare undă se aprinde și, înfiorându-se, se naltă plină de iubire strălucitoare.

Aburul umed care se ridică din livezile tinere se revarsă peste întinderea străvezie, apele se sparg liniștit de țărături într'un sgomot de râsete și oftări.

Și barca alunecă ușoară; între țărături mănoase curge fluviul măreț. Arborii imenși de pe câmpie se ivesc și trec.

Iar pe sub copaci, sub gardurile înflorite, prin mijlocul dungilor aurite și trandafirii, se gonesc paserile care, vesele, se lasă pradă iubirii.

Curgi sub văpăile rumene ale serii, curgi, Adda cu valuri azurii; Lydia plutește pe apa liniștită. Amorul îneacă văzduhul de ambrozie.

Printre pășunile grase, sub razele soarelui de aur, cobori vârsându-te Eridan; neobosit, Astrul se ascunde în zare.

O, soare, o, Addă străvezie, în urma voastră sufletul plutește ca printr'un Eliseu.

Unde se vor perde, o, Lydia, sufletele și iubirea noastră?

Nu știu, dar așteptând, îmi place să mă pierd departe de lume, în privirea rătăcită a Lydiei în care plutesc doruri și taine nepătrunse.

Trad. de I. GRINDINA și FL. STOENESCU.

CÂNTEC

*În păr ți-am prins de mult odat'
O floricică pe 'nserat.
S'o ai în loc de cruce,
S'o porți cu tine ne'ncetat
Pe unde te vei duce.*

*Albastru floarei nepătat.
Din viorele 'ntruchipat,
S'a stîns de mult, iubită,
Dar nu'l arată mai curat.
Privirea'ți liniștită.*

N. C. SUSEANU.

BCU(HEIDELBERG*) Cluj

— de MARK TWAIN —

Când studenții comit o gravă călcare a legilor, ei nu răspund în fața autorităților civile; Universitatea se însărcinează să pronunțe sentința și să execute judecata. Studentul care a făptuit ceva și care e rugat de agentul poliției să dea lămuririle necesare, protestează în calitatea lui de student și își arată cartă, față de care agentul îi cere adresa, face raport șefilor lui și nu se mai ocupă de vinovat. Dacă cazul e unul din acelea pe care autoritatea publică nu e în dreptul ei să-l judece, ea aduce faptul la cunoștința autorităților universitare, care chiamă pe acuzat, ascultă pe martori și pronunță judecata. Pedeapsa e închiderea în temnița universitară. Se întâmplă de multe ori ca un student să fie citat, judecat și condamnat fără știrea lui și atunci iată ce se întâmplă.

Într-o dimineață frumoasă, însoțitorul se duce la locuința studentului în chestie, bate la ușă, e invitat cu politetă să intre, el intră și spune:

— D-le, binevoiti a mă urma la închisoare.

*) Mark Twain, cel mai cunoscut dintre scriitorii umoriști americani, a făcut în zilele din urmă, o critică vie a scriitorilor străini care au vorbit de America. «Pentru a judeca o țară, a zis el, trebuie să locuiești în ea timp de douăzeci și cinci de ani». I s'ar putea răspunde că a judecat Franța și Germania fără să fi stat în aceste țări mult timp. Dar el ar răspunde, cu spiritul lui obișnuit, că, el e un «umorist» și că nu se dă drept un om serios. Astfel, ar fi prudent ca să nu privim ca absolut exact acest tablou amuzant al vieții studenților dela Heidelberg.

— Ah! iată, zise studentul, nici nu mă gândeam la asta. Dar ce-am făcut?

— Acum cincisprezece zile liniștea publică a „avut onoarea“ să fie tulburată de d-voastră.

— E adevărat, am uitat; atunci, am fost citat, judecat și condamnat?

— Da, ați căpătat două zile de închisoare la Universitate și eu am venit să vă duc acolo.

— Astăzi, mi-e imposibil.

— Adevărat? și pentru ce?

— Am de regulat o afacere.

— Atunci mâne? vă convine?

— Nu, mâne mă duc la Operă.

— Atunci, Mercuri?

— Mercuri? am să văd Mercuri... cred că Mercuri nimic nu mă va împiedica să viu.

— Bine, atunci vă aștept până Mercuri.

— Ne-am înțeles, probabil că voi veni.

— Buna ziua, d-le.

— Buna ziua.

Mercuri, studentul însuși se duce și e pus la închisoare.

E îndoelnic ca istoria lumei criminale să prezinte în alte țări particularități atât de ciudate. Acolo nimeni nu cunoaște origina ei. Au fost adeseori, printre studenți, un mare număr de nobili; de aici am acest principiu că mai toți studenții sunt nobili; mai demult era regula de a nu se chinui peste măsură oamenii de acest fel. Fără îndoială că obiceiul în chestie își datorește originea criminalității.

Într-o zi, am avut ocazia să vizitez închisoarea și m'am grăbit să profit de lucrul acesta. Un student american făptuise o greșală ușoară și căpătase două zile de închisoare; el alege timpul care-i plăcu și mă înștiință. Nu fără oarecare ceremonii importante și solemne, am pășit pragul cu el. Păzitoarea temniței mă introduse înăuntru.

Celula era destul de strâmtă, avea o fereastră cu gratii, o sobă mică, două scaune de paie, două mese de stejar, foarte vechi, unde generații de prizonieri au executat diferite lucrări de sculptură, precum: inițialele sau numele lor, arme, portrete, discursuri, principii, păreri de-ale lor. Mobilierul se mai compunea dintr'un pat de lemn, îngrozitor, acoperit cu'n mindir rupt; restul așternutului, trebuia să-l aducă studentul.

Păreții celulei erau și ei plini de inscripții și deseneuri numeroase, trase pe perețele înegrit de fum: unele cu boia roșie sau albastră, altele cu cerneală, cu crefonul, sau cu'n vârf ascuțit; aceste inscripții erau formate câteodată din elegii poetice și pline de sentiment asupra durerilor captivității. Toate aveau semnătura și data. Un desen reprezentă pe unul din profesorii Universității legănându-se într'o spânzurătoare: el era renumit pentru asprimea lui; dedesubtul spânzurătoarei, era scris acest cuvânt: „Răzbunare“. Am citit semnătura următoare: Conte de Bismark; el a fost student la Universitatea din Heidelberg.

Ași fi voit să am una din cele două mese pe care prizonierii le sculptaseră cu atâta răbdare; dar pentru asta, mi-ar fi trebuit munți de hârtie. Afară de aceasta, păzitoarea temniței nu mi-ar fi vândut-o fără autoriza-

ția șefului imediat superior; acesta, la rândul lui, s'ar fi adresat superiorului său imediat și tot așa până ce cererea mea ar fi ajuns până la cea mai înaltă autoritate a Universității. Mijlocul acesta era excelent și ireproșabil, dar îmi părea nepoliticos să deranjez atâta lume; deaceia am nreunțat. De almintrelea, această cumpărare m'ar fi costat mai mulți bani de cât puteam eu să cheltuese: una din cele două mese, care figura în colecția unui locuitor din Heidelberg, a fost vândută la mezat și găsi un cumpărător pentru prețul de 250 dolari (1250 franci). Ca nouă, masa ar fi costat cel mult un dolar, să punem un dolar și jumătate; însă datorită muncii studenților prizonieri, ea ajuns la acel mare preț; mi s'a spus că masa aceea era plină de sculpturi curioase și remarcabile și că în adevăr făcea prețul care i s'a dat.

Printre persoanele cari au putut să aprecieze teribila ospitalitate a închisoarei universitare, era și un cumătru vesel, un student originar din Statele-Unite: el făcea din viața universitară o experiență care nu e lipsită de originalitate. În ziua sosirii lui la Heidelberg, el s'a înscris în registrul studenților și s'a bucurat atât de mult că și-a realizat în fine cea mai scumpă dorință a lui și că face parte din acea faimoasă Universitate, încât toată noaptea a serbat cu camarazii săi acest mare eveniment. În timpul acestei serbări, el comise o faptă gravă, călcând una din legile aspre ale Universității: consecința, trei luni de închisoare, care începură chiar a doua zi de la înscrierea lui. Cele douăsprezece săptămâni lungi se sfârșiră în fine și porțile închisoarei fură deschise. O mulțime de studenți îl așteptau ca să-i facă o manifestație de simpatie și această manifestație se termină forțat printr'un mare ospăt, care, la rândul lui, ajunse iar la o infrafracțiune a codului universitar. Consecința, trei luni de închisoare, care începură chiar a doua zi de la punerea lui în libertate. Cele douăsprezece săptămâni lungi au trecut și ele, și, studenții iarăși îl așteptau ca să-i facă o manifestație de simpatie... Vedeți mai departe. El căpătă încă trei luni de închisoare. Când scăpă, făcu niște sărituri ca să-și dezmoștească picioarele și din greșală, alunecă pe pavaj, rupându-și un picior. Trebui să stea trei luni la spital. Așa dar, primul lui an de studii la Heidelberg, se compunea din nouă luni petrecute în închisoare și trei luni pentru vindecarea piciorului.

În fine, după ce s'a vindecat, el spuse că ar face bine să cerceteze un alt loc unde să-și termine studiile: fără îndoială că învățătura era strălucită și temeinică la Heidelberg, dar ocaziunile de a azista la cursuri erau peste măsură de rare; lui îi trebuia prea mult timp ca să-și mântue studiile.

De sigur că, plecând, el și-a spus că în Europa trebue timp ca să ajungi un om învățat; dar la Heidelberg abia ar fi fost destul o vesnicie.

Trad. de E. V. S.

PĂSTORUL INDRĂGOSTIT

— PASTORALĂ, ÎN METRU ANTIC —

(Din Macedonia)

Duna. Vajnic prin vârfuri vuește și vâjje vântul, Giavela,
 Frunzele veștede zboară ca fluturi în largul poenii,
 Nori ca troene de nea ori ca munți de fum coper zarea,
 Neguri se 'ntind ca năluce și 'nvăluce 'n negru pământul.
 Cerne văzduhul prin sita de ceață ploi dese și repezi,
 N'auzi izvoarele ? Plâng și suspină, iar codrii în zbucium
 Tremură, freamătă jalnic de grabnic'a iernii sosire.

Giavela. Vino pe pajiștea 'ntișă s'aprindem noi focul, voinice.
 Clocot'aproape izvorul și 'mproască mii stropi vii de apă.
 Picuri din firele umezi de iarbă atârnă alene.

Murmurul dragului șipot îmi place, o Duna, și vraja
 Noptilor duse în codrii adânci, iară doina din fluer
 Farmec'auzul ca glasuri din lumi cu povești minunate.
 Zânele munților zboară în mijlocul nopții și somnul
 Greu ni-l dezmeardă cu visuri senine, ne poartă 'n palate
 Unde mărgeanul răsare ca 'n vechile basme cu zmeii.

— Duma, ascultă tu, oile 'ntrat-au în stână să doarmă ?

Duna. Pasc... E de vreme și singur **Caleșul**¹⁾ le-o duce, Giavela!
 Nu știu ce-om face, bătrâne, noi numai rămas-am în munte,
 Iarna ne-o prinde aici fără veste, departe d'ernatec.
 Neaua începe să cază pe piscuri de munți singuratici.

Giavela. Sta-vom 0 zi și ne ducem cu Domnul spre Soare-Răsare,
 Tinere, spune, ce gânduri te-apasă, văd ochi-ți în lacrimi
 Fruntea-ți ca vântul de munte o bate durerea cumplită:

Anii cei tineri iubirea-i frământă cu griji și cu chinuri.

Duna. Inima-mi arde în pară și sângele 'n vine mă arde,
 Vrut-am să nu-ți spui, Giavela, dar pieptu-mi se farmă de vrere.

Giavela. Fost-am și eu ca și tine, o Duna, străpuns de iubire,
 Valuri de rele de-atunci au izbit a vieții-mi corabie,
 Trecerea vremii acum, balsam pe durerea trecută
 Pus'a și-'n anii bătrâni amintirea mi-i dulce.

Spune-mi fiorul ce-adânc te pătrunde, o Duna ! Căci dorul
 Dulce-l alină cuvintele ca și pe flutur o boare.

Duna. Noaptea era, asfințitul murise de-abia și crăiasa

1) Nume de câne păstoresc.

Stelelor valuri de raze zvârlea peste munți, peste lanuri.
 Satul aproape dormea, și-opaiți clipeau tremurate,
 Tainic un șipot șoptea și o salcie albă deasupra
 Ramuri zmerite 'ntindea, și 'ntr'ânsa o pânză de aur
 Luna țesea... și-o nălucă în chip de zăpadă s'arată,
 Donița umple din șipot și-un farfec în juru-i întinde,
 Umbre îi joacă pe frunte, lumini pe obraji în floare.
 Repede pasul grăbesc, mă apropiu, ea râde, șireata,
 Drumul i-așin... ca de-o flacăre 'ncins îmi vedeam eu tot trupul,
 Ea se 'nmlădie ca spicul, cosița-i o lasă pe umeri,
 Vrea să se ducă și stă, speriată îi scapă urciorul din mână.
 Mă recunoaște și râde, mă ceartă s'o las și mă roagă.
 Eu o coprind și-o sărut ca nebun, și-o strâng cu putere.
 Increment într'un vis mă simțeam cu iubita, ferice.
 Astăzi așa și mâine tot astfel iubirea mă prinse'n
 Dulcele-i mreji, fermecat ca de-o zână, bătrâne Giavela.
 Dar ce să-ți spui, măi fărțate? un gând mă 'ncovoae de-aseară.
 Tremură tinerii. Clipa ce vine-i spăimântă, 'ndoiala
 Cuib în plăpânde voinți își durează. O stea căzătoare
 Stinsu-s'a 'n mlaștini aproape de mine, o, spune, bătrâne,
 Stelele astea de rău prevestesc și mi-i teamă de dânsa.
 Poate cu altul părinții-o mărită... și-atunci de durere m'oi stinge!
Giavela. Gând de copil. Dar e noapte târzie, o Duna voinice!
 Oile 'n târlă intrat-au; mioarele rumeg' a lene.
 Somnul bătând din aripe ne chiamă 'n odihnă și pace.
 Umbrele nopții alină durerea și grijile zilei —,
 Domnul în pază te aibă și duhul cel bun al pădurii !

I. Foti.

RĂSPUNSURI

«*M-elle Etiennèe*». — Sentimente frumoase, versuri nepublicabile încă. Mai încercați, dar cu mare grijă pentru originalitatea stilului și corectitudinea versurilor.

M. G. T. Regretăm, dar «slabele D-tale serieri» — precum te osândești însuși, cu modestie — nu le vei putea citi «în cel mai apropiat număr».

Constant. — «Afară vintul rupe crengi uscate» — și'n minte ne răsare Eminescu!

R. Dem. în *S.* — Încercări ce pot indemnă... să încerci mai departe.